

Tēmas nosaukums: **Purva biotopi**

Tēmas apraksts

Purvi Latvijā aizņem 4,9% valsts teritorijas. Tie ir daudzu retu un aizsargājamu augu, dzīvnieku un sēņu mājvieta. Purviem ir liela vēsturiskā, zinātniskā, rekreatīvā un estētiskā nozīme.

Purvos sastop augu sugu ziņā atšķirīgus zāļu, pārejas un augstā purva biotopus, kuri raksturo purva veģetāciju, to struktūru, kā arī purva biotopu veidošanos. Zāļu purva biotopi, savukārt, ietver gan bagātus, gan arī nabadzīgus purvus, kā arī nelielas purva ieplakas. Pārejas purva biotopi ietver fitocenozes, kuras ir starpstadija starp zāļu un pārejas purva veģetāciju. Augstā purva biotopi aizņem lielākās platības Latvijā un ietver gan purva ciņus, ieplakas un purva lāmas. Augstajos purvos var būt arī ezeri, kuriem aizaugot ir veidojušies šie purvi.

Atkarībā no veida, kādā purvi saņem ūdeni un minerālvielas, purvus iedala zemajos (zāļu) un pārejas purvos, kuri saņem ūdeni, kas ir kontaktā ar minerālaugsni, un tajā izšķīdušās barības vielas, kā arī augstajos purvos, kuri barības vielas saņem nokrišņu veidā.

Latvijā purvu veidošanās notiek divējādi - aizaugot ūdenstilpnēm vai pārpurvojoties minerālgruntij. Purvi ir veidojušies visā holocēna laikā un to attīstība turpinās arī mūsdienās. Purvu veidošanās Latvijā sākās apmēram 10 000 gadus atpakaļ Preboreālajā laikā. Sākumā veidojās zāļu purvi, kurus pamazām nomainīja pārejas un augstie purvi. Īpaši labvēlīgs klimats augsto purvu izveidei bija Atlantiskajā laikā, kad veidojās lielākā daļa Latvijas augsto purvu.

Apmēram pusi Latvijas purvu ir izmainījusi cilvēka darbība. Galvenie purvus ietekmējošie faktori ir to nosusināšana, pārveidošana par lauksaimniecības zemēm, mežu stādīšana agrāko purvu vietā, kūdras ieguve, purva ezeru un purviem piegulošo lauksaimniecības zemju eitrofikācija, ugunsgrēki purvos un ezeru krastos.

Tā kā cilvēka darbība ir pārveidojusi dabiskos purva biotopus, tiem ir nepieciešams veikt aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumus. Toties neskartos purvos ir tikai jā saglabā dabiskie purva biotopi, ko galvenokārt nodrošina īpaši aizsargājamās dabas teritorijas statuss. Apsaimniekošanas pasākumi var būt divējādi - purvu hidroloģiskā režīma un biotopu atjaunošana vai arī regulārie apsaimniekošanas pasākumi (pļaušana un ganīšana).

Patlaban purvus aizsargā Teiču un Krustkalnu rezervātos, Slīteres, Ķemeru, Gaujas nacionālajos parkos, Ziemeļvidzemes Biosfēras rezervātā, dabas liegumos, kā arī dabas parkos un aizsargājamajos ainavu apvidos. Latvijā ir 6 aizsargājamie purva biotopi, kuri ietver minerālvielām bagātus avotus un avotu purvus, kaļķainos zāļu purvus ar rūsgano melnceri, Devela grīslī un dižo aslapi, kā arī purvus ar sēravotiem.

Nodarbības plāns

1. Vispārīgs purvu raksturojums, to nozīme dabā
2. Purva biotopi
3. Purva tipi Latvijā – zāļu, pārejas un augstie purvi
4. Purvu veidošanās pēdējo 10 000 gadu gaitā un mūsdienās
5. Purvu aizsardzība un apsaimniekošana

Termini

Purvs ir zemes virsmas nogabals, kuram raksturīga aktīva kūdras veidošanās, pastāvīgs vai periodisks mitrums un specifiska augu un dzīvnieku valsts.

Purva biotopi ir samērā viendabīga platība, kas piemērota konkrētu augu, dzīvnieku vai sēņu sugu pastāvēšanai. Purva biotopus klasificē pēc tajos sastopamajām augu sugām un augu sabiedrībām.

Mitru vietu apzīmēšanai lieto terminu – **mitrāji**. Pie mitrājiem pieskaita purvus, mitrus zālājus, niedrājus vai atklātas ūdens platības, neatkarīgi no tā, vai tiem ir dabiska izcelsme vai periodiska rakstura, ar stāvošu vai tekošu ūdeni, saldūdeni vai sāļūdeni. Līdz ar to purvi ir viens no mitrāju veidiem.

Literatūra

Biotopu rokasgrāmata. Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. 2004. I. Kabucis. (red.). a/s "Preses nams", 160.lpp.

Latvijas biotopi. Klasifikators. 2001. I. Kabucis (red.). a/s "Preses nams", 96.lpp.

Pakalne M. 1998. Latvijas purvu veģetācijas raksturojums - Latvijas purvu veģetācijas klasifikācija un dinamika. *Latvijas universitātes zinātniskie raksti*, 613. sēj. Rīga, 23.-38. lpp.

Pakalne, M. , Kalnina, L. 2005. Mire ecosystems in Latvia. In: G.M.Steiner (ed.). "Moore - von Sibirien bis Feuerland / Mires - from Siberia to Tierra del Fuego". pp. 147-174.